

**TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
DİLEKÇE KOMİSYONU İLE İNSAN
HAKLARINI İNCELEME
KOMİSYONU ÜYELERİNDEN
KURULU KARMA KOMİSYON
TUTANAK DERGİSİ**

**3'üncü Toplantı
11 Şubat 2021 Perşembe**

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve tırnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İ Ç İ N D E K İ L E R

Sayfa

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

II. OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Karma Komisyon Başkanı Mihrimah Belma Satır'ın, coronavirüs salgını nedeniyle toplantı usulüne ve Komisyonun bugünkü gündemine ilişkin açıklaması

2.- Karma Komisyon Başkanı Mihrimah Belma Satır'ın, Kamu Denetçiliği Kurumu 2020 Yıllık Raporu'na ilişkin açıklaması

III.- AÇIKLAMALAR

1.- Yasama Uzmanı Sezen Civelek Tokgöz'ün, Kamu Denetçiliği Kurumu yıllık raporunun TBMM'de görüşülme sürecine ilişkin açıklaması

IV.- SUNUMLAR

1.- Kamu Başdenetçisi Şeref Malkoç'un, Kamu Denetçiliği Kurumu 2020 Yıllık Raporu hakkında sunumu

V.- KARMA KOMİSYONLAR

A) GÖRÜŞMELE

1.-Kamu Denetçiliği Kurumu 2020 Yıllık Raporu'na ilişkin görüşmeler

VI.- ALT KOMİSYONLAR

1.- Kamu Denetçiliği Kurumu 2020 Yıllık Raporu 'nu inceleyerek Karma Komisyona görüş ve öneri sunmak üzere alt komisyon kurulması

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
DİLEKÇE KOMİSYONU İLE İNSAN HAKLARINI İNCELEME
KOMİSYONU ÜYELERİNDEN KURULU KARMA KOMİSYON

—●—
3'üncü Toplantı
11 Şubat 2021 Perşembe

—●—
I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

Dilekçe Komisyonu ile İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Üyelerinden Kurulu Karma Komisyon saat 12.10'da açıldı.

Karma Komisyon Başkanı Mihrimah Belma Satır;
Coronavirüs salgını nedeniyle toplantı usulüne ve Komisyonun bugünkü gündemine;
Kamu Denetçiliği Kurumu 2020 Yıllık Raporu'na;
İlişkin açıklama yaptı.

Yasama Uzmanı Sezen Civelek Tokgöz, Kamu Denetçiliği Kurumu yıllık raporunun TBMM'de görüşülme sürecine ilişkin açıklama yaptı.

Kamu Başdenetçisi Şeref Malkoç tarafından, Kamu Denetçiliği Kurumu 2020 Yıllık Raporu;
Hakkında sunum yapıldı.

Kamu Denetçiliği Kurumu 2020 Yıllık Raporu'na ilişkin görüşme yapıldı.

Kamu Denetçiliği Kurumu 2020 Yıllık Raporunu inceleyerek Karma Komisyona görüş ve öneri sunmak üzere alt komisyon kurulması kabul edildi.

Komisyon gündeminde görüşülecek başka konu bulunmadığından, saat 13.06'da toplantıya son verildi.

—●—

11 Şubat 2021 Perşembe

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 12.10

BAŞKAN: Mihrimah Belma SATIR (İstanbul)

BAŞKAN VEKİLİ: İsmail TAMER (Kayseri)

SÖZCÜ: Fehmi KÜPÇÜ (Bolu)

KÂTİP: Mustafa KENDİRLİ (Kırşehir)

BAŞKAN MİHRİMAH BELMA SATIR – Komisyonumuzun değerli üyeleri, kamu denetçilerimiz, değerli basın mensupları; hepiniz hoş geldiniz.

Toplantımızı açıyoruz.

Toplantı yeter sayımız vardır.(*)

Karma Komisyonumuzun 27'nci Dönem Dördüncü Yasama Yılı 3'üncü Toplantısını açıyorum.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Karma Komisyon Başkanı Mihrimah Belma Satır'ın, coronavirus salgını nedeniyle toplantı usulüne ve Komisyonun bugünkü gündemine ilişkin açıklaması

BAŞKAN MİHRİMAH BELMA SATIR – 2 Şubat 2021 tarihli toplantı davet yazımızda her birinize ekinde gönderdiğimiz Kamu Denetçiliği 2020 Yılı Yıllık Raporu'nu görüşmek üzere bugün toplanacağımızı bildirmiştin.

Toplantımıza hoş geldiniz.

Yeterli sayımız var, toplantımızı başlatıyoruz.

Değerli katılımcılar, değerli vekillerim; coronavirus salgınının toplum sağlığı ve kamu düzeni açısından oluşturduğu riski yönetme, sosyal izolasyonu temin, fiziki mesafeyi koruma ve hastalığın yayılım hızını kontrol altında tutmak amacıyla toplantılarımızda katılımcı sayılarının, temsilci sayılarının azaltılmasına ve konuşma süresinin mümkün olduğu kadar kısa tutulmasına ihtiyaç duymaktayız. Bu nedenle, bu konuda göstereceğiniz hassasiyet için şimdiden çok teşekkür ediyorum.

Değerli Komisyon üyelerimiz, bildiğiniz üzere, 6328 sayılı Kamu Denetçiliği Kurumu Kanunu uyarınca Komisyonumuz, Dilekçe Komisyonu ve İnsan Haklarını İnceleme Komisyonundan oluşmaktadır. Karma Komisyonun görevlerinden biri, her yıl Komisyonumuza sunulan Kamu Denetçiliği Kurumu yıllık faaliyet raporunun görüşülmesidir.

Süreçle ilgili mevzuat hakkındaki açıklamayı arkadaşımıza bırakayım, o yapsın. Genç arkadaşlarımızı da bu şekilde motive edelim.

III.- AÇIKLAMALAR

1.- Yasama Uzmanı Sezen Civelek Tokgöz'ün, Kamu Denetçiliği Kurumu yıllık raporunun TBMM'de görüşülme sürecine ilişkin açıklaması

YASAMA UZMANI SEZEN CİVELEK TOKGÖZ – Sayın üyeler, öncelikle, Kamu Denetçiliği Kurumu yıllık raporunun görüşülme süreci hakkında kısa bir hatırlatma yapacağım.

* Coronavirus salgını sebebiyle toplantı salonundaki Başkanlık Divanı üyeleri, milletvekilleri, katılımcılar ve görevli personel maske takarak çalışmalara katılmaktadır.

Bilindiği üzere, yıllık raporun Karma Komisyonunda ve Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunda nasıl görülebileceğine ilişkin İç Tüzük'te ve 6328 sayılı Kanun'da açık bir hüküm bulunmamasına rağmen geçmiş yıllarda yıllık raporların görüşülmesi sırasında bu konuda teamül bulunmaktadır. Hatırlanacağı üzere, yıllık rapor üzerinde gerekli çalışmaları yapmak üzere üyelerimizden oluşan bir alt komisyon kurulmaktadır. Yıllık raporu ayrıntılı bir şekilde inceleyen, denetçileri dinleyen, Kamu Denetçiliği Kurumu kararlarını ilgili kurum ve kuruluşlarla birlikte değerlendiren ve gerekli diğer işlemleri yapan alt komisyon hazırladığı raporu Karma Komisyonumuza sunmaktadır. Alt komisyon raporunun benimsenmesi ve görüşmelere alt komisyon raporu üzerinden devam edilmesinin Karma Komisyonunda kabul edilmesinin ardından Karma Komisyonunda yapılan değerlendirmelerle birlikte nihai şeklini alan Karma Komisyon raporu Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulmaktadır.

Kamu Denetçiliği Kurumu, 2020 yılında yürüttüğü faaliyetleri ve önerileri kapsayan yıllık raporu 29 Ocak 2021 tarihli yazısı ekinde Karma Komisyonumuza sunmuş olup 29 Mart 2021 tarihine kadar Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına Karma Komisyon raporumuzun sunulması gerekmektedir.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI (Devam)

2.- Karma Komisyon Başkanı Mıhrimah Belma Satır'ın, Kamu Denetçiliği Kurumu 2020 Yıllık Raporu'na ilişkin açıklaması

BAŞKAN MİHRİMAH BELMA SATIR – Değerli vekillerim, Komisyonumuzun çalışma usul ve esaslarından kısaca bahsettikten sonra yıllık raporun görüşmelerine geçmek istiyorum.

Raporunuzu çok detaylı bir şekilde inceledik, süresinde raporu takdim ettiğiniz için ben tekrar hem Başkana hem diğer denetçi arkadaşlarıma teşekkür ediyorum.

Hak arama kültüründeki gelişimi bütün kurumlarımızda görüyoruz. Hem Kamu Denetçiliği Kurumunda hem Dilekçe Komisyonunda ve bu anlamda denetim faaliyeti yapan anayasal diğer kurumlarımızda da hak arama kültürünün arttığını verilerden anlıyoruz. Kamu Denetçiliği Kurumuna başvuru sayısı 2019 yılında 20 bin küsurken 2020 yılında 90.209'a ulaşmış, rapordan bunu anlıyoruz. Bir diğer sevindirici gelişme, önceki yıllardan devreden dosyalarla birlikte karara çıkan sayıda da büyük artış var. 2020 yılında 91.100 kararınız var. Dostane çözüm çalışmalarınız var, bundaki sayılar da 2.867 olarak gerçekleşmiş ve yine sevindirici olan şey, dostane çözüm önerilerinize, kararlarınıza uyma oranları da artmış, tavsiye kararlarında da bunu görüyoruz. Veriler çok net ve açık bir şekilde görünüyor, bundan da büyük bir memnuniyet duyduk. Bu çalışmalarınızın devamını tekrar bekliyoruz, başarılar diliyoruz.

Burada ben sözü önce Sayın Başkana, Sayın Şeref Malkoç'a bırakayım. Mümkün olduğu kadar kısa sürede bu raporla ilgili can alıcı noktalardan bize açıklama yaparsanız, daha sonra sayın vekillerimizin soruları veya görüşleri olursa onları da alırız.

Buyurun Sayın Malkoç.

IV.- SUNUMLAR

1.- Kamu Başdenetçisi Şeref Malkoç'un, Kamu Denetçiliği Kurumu 2020 Yıllık Raporu hakkında sunumu

KAMU BAŞDENETÇİSİ ŞEREF MALKOÇ – Teşekkür ediyorum efendim.

Dilekçe Komisyonumuzun Sayın Başkanı, İnsan Haklarını İnceleme Komisyonumuzun Sayın Başkanı, değerli milletvekilleri, kıymetli katılımcılar; şahsım ve Kamu Denetçiliği Kurumu adına hepinizi sevgiyle selamlıyorum.

Çalışmalarımızın başarılı olmasını temenni ediyorum.

Kamu Denetçiliği Kurumunun 2020 Yılı Raporu'nu sunmak üzere huzurunuzdayız.

Raporun sunumuna geçmeden önce birkaç konuyu arz etmek istiyorum. Öncelikle, Kamu Denetçiliği Kurumunun Türkiye Büyük Millet Meclisiyle iyi ve sağlıklı bir diyalog kurması, bu süreci de sağlıklı yürütmesi sonucu sizden aldığımız kuvvetle, güçle ve moralle bütün arkadaşlarla yüksek tempoda çalışmaktayız, bize müracaatları en güzel şekilde değerlendirmeye çalışmaktayız.

Bu güzel ortamın sağlanmasında emeği olan siz değerli milletvekillerimize, Dilekçe Komisyonu Başkanımız Belma Hanımefendi'ye, İnsan Hakları Komisyonu Başkanımız Hakan Bey'e ve Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanımız Sayın Mustafa Şentop Bey'e huzurunuzda teşekkür ediyorum.

Bilindiği üzere, 2020 yılı Kasım ayında Kamu Denetçiliği Kurumunda Başdenetçi ve 4 denetçinin görev süresi dolmuştu ve yeniden seçim yapıldı. Biz, Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunca tekrar Başdenetçi olarak seçildik. Denetçilerimiz, Yahya Akman Bey, Arif Dülger Bey, Özlem Tunçak Hanımefendi Komisyonunuzca tekrar göreve seçildiler. Ayrıca, Fatma Benli Hanımefendi denetçi olarak yine Komisyonunuzca seçildi. Emeği geçen bütün milletvekillerimize, emeği geçen herkese huzurunuzda teşekkür ediyorum.

Kamu Denetçiliği Kurumunun raporlarında da ifade edildiği gibi, Kurumumuzda çalışanlar dikkate alındığında yüzde 50'si bayan, yüzde 50'si erkek konumundaydı. Denetçilerde ise geçen dönem sadece Özlem Hanım vardı yani 5 denetçiden sadece birisi bayandı yani yüzde 20'ye tekabül ediyordu, şimdi Fatma Hanım'ın katılımıyla bu, yüzde 40 oldu efendim.

BAŞKAN MİHRİMAH BELMA SATIR – Yüzde 100'e doğru gidelim inşallah, doğru mu?

KAMU BAŞDENETÇİSİ ŞEREF MALKOÇ – Anlayamadım efendim.

İSMAİL TAMER (Kayseri) – Bence anlamayın Başkan, anlamayın.

KAMU BAŞDENETÇİSİ ŞEREF MALKOÇ – Efendim, sizlerin takdiri, biz her zaman...

BAŞKAN MİHRİMAH BELMA SATIR – Her zaman güler yüzlü bir kurum, biz de güne gülererek başlayalım istedim. Tabii ki çalışmalarınız çok değerli.

KAMU BAŞDENETÇİSİ ŞEREF MALKOÇ – Tamam efendim.

BAŞKAN MİHRİMAH BELMA SATIR – Ama bu, ütopya değil yani bizim hedefimiz, olabilir.

KAMU BAŞDENETÇİSİ ŞEREF MALKOÇ – Efendim, Sayın Başkanımızın da belirttiği gibi raporumuzu yasal süresi içerisinde sunduk. Raporumuz oldukça kapsamlı, 580 sayfa. Geçmiş yıllardan farklı olarak şunu yaptık: Raporun hemen giriş kısmına, 14'üncü sayfa ile 27'nci sayfa arasında, 14 sayfalık bir özet yaptık, bu özeti de fotokopi olarak sizlere, değerli milletvekillerimize dağıttık.

Değerli Başkanlarım, kıymetli milletvekillerim; eğer uygun görürseniz Başkanımızın da belirttiği bu pandemi sürecini dikkate alarak bu 14 sayfalık özet üzerinden ben gitmek istiyorum. Ardından, sorularınız olursa onlara da cevap vermeye çalışacağım.

Yansıda da görüldüğü gibi Kurumumuz, hepimizin bildiği gibi, 2010 yılında Anayasa'da yerini aldı, 6328 sayılı Yasa'yla çalışmalarımızı sürdürmekteyiz. Temel prensiplerimiz şunlar: Etkin, kolay, masrafsız erişebilir bir hak arama yolunu kamuoyunda, insanımızda yerleştirmek. Bireyin Kurumumuza kolay erişebilmesini ve başta dostane çözüm yollarını deneyerek bireylerin adalete hızlı erişimini temin etmeye çalışıyoruz. Çalışmalarında insanı merkeze alan, kararlarıyla şeffaf, tarafsız, eşit muamelede bulunan ve hesap verebilir bir idareyi yerleştirmeye çalışıyoruz. Hukukun üstünlüğünü, insan haklarını benimseyen ve güvence altına alınan kişi haklarına saygılı bir idare anlayışını en üst düzeyde yerleştirmeye çalışıyoruz. Hak arama kültürünün yaygınlaşmasına katkı sağlayarak haklarının bilincinde olan bireylerin yetişmesine, alternatif uyuşmazlık yollarının etkin kullanılmasına ve toplumda da bu kültürün yaygınlaşmasına katkıda bulunmaya çalışıyoruz.

Efendim, malumlarınız olduğu üzere, adalete erişimde 3 unsur önemli: Kolay başvuru usulü, başvurunun ucuz veya ücretsiz olması, kısa sürede karar verilmesi. Kurumumuz kolay başvurulabilen bir kurum, kolay başvurunun önünde engeller varsa kaldırmaya çalıştık. Başvurulardan hiçbir ücret alınmıyor, başvuru ücreti, harç parası, pul parası, bilirkişi parası, şahit parası, tümünü kurumumuz karşılıyor ve şunu da memnuniyetle ifade edeyim ki kararlarımızın yüzde 99’undan fazlasını altı aylık kısa süre içerisinde yetiştiriyoruz. Bazen kurumlardan ek bilgi, belge istemek gerekiyor, bazen bilirkişi raporlarına ek rapor istemek gerekiyor, burada da yüzde 1 oranında bir kayma olabiliyor. Ama bu durumda da hemen müracaatçıya, şikâyetçiye mektup gönderiyoruz, “Sizin kararınızı altı aylık süre içerisinde tamamlayamadık. Yasal haklarınızı kullanabilirsiniz.” diyoruz. Kuruma kolay başvuru yollarından bir tanesi de 18 yaşından küçük çocuklara başvuru imkânının yasa da bize tanınması. Bununla ilgili sitemiz var ve çocuklardan çok güzel başvurular alıyoruz, bize yol gösteriyorlar.

Efendim, yine, 2020 yılı özetinde -Sayın Başkanımız ifade ettiler, yansıda da görünüyor- şikâyet sayımız 90.209 oldu, geçen yıl bu 20 bin civarındaydı. Bizim tahminimiz 2020 yılında 30 bine yaklaşıyordu. Ancak pandemi sürecinde, işte, sokağa çıkma sınırlamasına itiraz edenler, lokantaların kapatılmasına itiraz edenler ama özellikle de Halkbank, Vakıfbank ve Ziraat Bankasından kredi alamayan veya 10 bin lira istemiş, bu 3 bin lira gelmiş, bunlara itiraz edenler epey yoğunlukta idi. Bu 90.209 başvuruya karşın 91.100 karar vermişiz. Bu 91.100 kararımızın içerisinde 68.832’si tavsiye kararı. Tavsiyeye uyulma oranlarımız geçen yıl yüzde 75’ti, şimdi yüzde 76,38 oldu.

Sayın Başkanımız da ifade ettiler, çok sevineceğimiz bir husus, dostane çözüm kararı. Bize insanımız başvurduğunda bizim denetçi arkadaşlarımız, sağ olsunlar, olağanüstü bir çaba gösteriyor, öyle altı ayı, bir ayı beklemeden uzman hemen iki gün içerisinde dosyayı alıyor. İlk bakışta, bu müracaatçı insanımız haklı görünüyorsa hemen idareyle temasa geçiliyor. Bakanlar, bakan yardımcılar, genel müdür, valilik... Bazen öyle bir oluyor ki iki üç günde sorunun çözüldüğü oluyor. O açıdan, dostane çözüm kararı, hani, tavsiye kararlarının yanında bizim hakikaten medarîftihar diyebileceğimiz kararlar.

Bize başvurularda bu yıl kabul edilebilirlik oranı geçen yıllara göre çok arttı, 79,74 oldu. Bunda, tabii, dediğim gibi, banka başvurularının etkisi oldu. Efendim, şunu yaptık, banka başvuruları binlerce, on binlerce gelince 3 bankanın Genel Müdürüyle görüştük ve Genel Müdürlerin görevlendirdiği Genel Müdür Yardımcılarımızı kuruma davet ettik, dedik ki: “Bu insanımız zor durumda. Bütün dünya zor durumda, bunlara yardımcı olmak zaten sizin vazifeniz, Hükûmetin de Sayın Cumhurbaşkanımızın da böyle düzenlemesi var.” Bu diyalogun kararlarımız üzerinde ve kararların uygulanmasında çok etkisi oldu. O açıdan, kabul edilebilirlik oranımız arttı. Tabii, kabul edilebilirlik oranıyla doğru orantılı olarak da sorun çözme yeteneğimiz de arttı. Başkanım, inşallah böyle devam eder, değerli milletvekilleri. Ama önümüzdeki yıllarda bu düşebilir tabii, hem başvurular hem oranlar.

Şunu da memnuniyetle ifade edeyim: Bizden, yazılı başvuruların ötesinde, telefonla, mail yoluyla, yüz yüze gelip hukuki destek isteyen, yardım isteyen, yol gösterme durumunda olduğumuz insanlar oldu. 2020 yılında bunların sayısı 184.758. “Web” sitemizin ziyaretçisi 5 milyon 872 bin 927. Basında yer alma sayımız 13.618.

Efendim, 2020 yılında yeni bir çalışma yaptık, bizim tavsiye kararlarımız, kısmi tavsiye kararlarımız ve ret kararlarımız soru bankası olarak üniversiteler dâhil bütün kamuoyuna açıldı. Bu da önemli bir çalışmaydı.

Bir de bu süreç içerisinde özel raporlarımız oldu. Azerbaycan-Ermenistan savaşı devam ederken Ermenistan kendi ülkesi sınırlarından 200-250 kilometrelik füzeleri ateşleyerek sivil yerleşim yerlerini vurdu. Biz Kamu Denetçiliği Kurumu olarak Azerbaycan Ombudsmanı’yla görüştük ve Azerbaycan’a gittik, savaş bölgelerini gezdik. Daha sonra Sayın Başkanımız Hakan Bey’in Başkanlığında arkadaşlar

da geldiler. Biz, bu savaş bölgesindeki gözlemlerimizi bir insan hakları raporu olarak hazırladık, bunu İngilizceye de çevirerek bütün dünyaya, Birleşmiş Milletler, insan hakları savunucuları ve Uluslararası Ceza Mahkemesine gönderdik.

Bu süreç içerisinde, yine, Türkiye'nin salgınla, Covid-19'la ilgili mücadelesini raporlaştırdık. Bu rapor 4 bölümden oluşuyor. Salgına karşı sağlıkta alınan tedbirler, ekonomik ve sosyal olarak alınan tedbirler, idari olarak alınan tedbirler ve bunun yanında hangi tedbirlerin ilaveten alınması gerekir, bunu da yine kurumdaki arkadaşlarla hazırladık ve İngilizce basarak bunu bütün dünyaya gönderdik, başta, tabii, Türkiye'de bulunan yabancı büyükelçilere. Bu 2 rapordan dolayı da çok memnuniyet verici dönüşler aldık.

Efendim, diğer konuları hızlı geçiyorum.

Efendim, uygun görürseniz, raporda olduğu için rakamlara girmeyeceğim, sadece 2 konuya daha değineceğim.

Bize başvurularda, geçmişte olduğu gibi 1'inci sırada Marmara Bölgesi, 2'nci sırada İç Anadolu Bölgesi, 3'üncü sırada Akdeniz, Ege, Karadeniz diye devam ediyor. Nüfusla doğru orantılı bu. Ancak şunu memnuniyetle belirteyim ki 2020 yılında başvurularda Ardahan, Bartın, Düzce, Zonguldak, Antalya, Osmaniye, Adana, Yalova, Uşak, Kütahya gibi illerdeki başvurular oran olarak yüzlerle ifade edilecek şekilde artmış durumda. Yani sadece nüfusla ilgili değil. Özellikle bu saydıklarımın Ardahan Türkiye'nin en doğusunda, Bartın Karadeniz'in kenarında, Düzce onun yanında, Osmaniye güneyde. Yani büyük illerin dışında da Türkiye'nin her tarafından fevkalade başvurular alındı.

Kararlarımıza uyulma oranına siz değindiniz, ben tekrar girmeyeceğim. Ben özellikle denetçi arkadaşlarıma ve beraber çalıştığımız arkadaşlara teşekkür ediyorum.

Efendim, şöyle yapıyoruz: Neticede, biz bir denetim kurumuyuz yani bakanlıkları idari denetliyoruz. Şimdi, denetim, malum, çok zor bir iş, hele yönetimde olan insanın yanlış yapması kendine göre mümkün değildir. Şimdi, biz bu kararları oluştururken idareyle temasa geçiyoruz; onları davet ediyoruz, konuşuyoruz, onlardan bilgi alıyoruz, aldığımız bilgilerden sonra kararı veriyoruz. Dolayısıyla bu diyalogun kararlarımıza uymada çok büyük katkısı oldu.

Eksik, noksan bıraktığımız hususlar var mı? Var. Daha iyi olmamız gerektiğine de inanıyoruz. Bunun için de efendim -son olarak- taleplerimiz de olacak. Hazır reform sürecine girilmiş, yeni anayasa sürecine girilmişken bizim kanunumuzun gözden geçirilmesini istiyoruz. Özellikle, daha önceden hani Başdenetçi Başbakanlık Müsteşarına, denetçi arkadaşlarımız müsteşar yardımcısına denk sayılıyordu ama bu statüde kaymalar oldu, bazı zorluklar yaşıyoruz. Ayrıca, önceki dönemde de bu dönemde de arkadaşımızın görev süresi bitiyor, önceki görevine iade edilmiyor. Mesela Hüseyin Yürük arkadaşımızın görev süresi bitti, Çevre ve Şehircilik Bakanlığında idi, sonradan sorduk kendisine, Ankara İl Müdürlüğüne verilmiş. Şimdi, Hüseyin Bey Çevre ve Şehircilik Bakanlığını denetlemiş, bununla ilgili karar vermiş, birçok karar Bakanlığın aleyhinde; kendisi İl Müdürlüğünde görevlendirilmiş. Bu gibi hususlar, resen inceleme yetkimiz... Birçok şey basına yansıyor. Hatta milletvekili arkadaşlarımız bize söylüyorlar "Buna niye bakmıyorsunuz, niye incelemiyorsunuz?" diye. Resen inceleme yetkimiz yok, Anayasa Mahkemesine müracaat yetkimiz yok.

Bu reform ve yeni Anayasa sürecinde bunlar da temin edilirse, özellikle hak ve özgürlükler konusunda daha ciddi sorumluluk almak istiyoruz. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun da statüsüne zarar vermeden bunu yapmaya çalışacağız.

Efendim, izin verirseniz burada bitireyim çünkü on beş dakika oldu.

BAŞKAN MİHRİMAH BELMA SATIR – Soru-cevapta devam edelim inşallah.

KAMU BAŞDENETÇİSİ ŞEREF MALKOÇ – Çok teşekkür ediyorum efendim.

BAŞKAN MİHRİMAH BELMA SATIR – Ben de emekleriniz için çok teşekkür ediyorum hem size hem de diğer denetçi arkadaşlara.

V.- KARMA KOMİSYONLAR

A) GÖRÜŞMELER

1.-Kamu Denetçiliği Kurumu 2020 Yıllık Raporu'na ilişkin görüşmeler

BAŞKAN MİHRİMAH BELMA SATIR – Milletvekillerimize geçmeden evvel ben 2 konuda görüş alışverişinde bulunmak istiyorum Değerli Başkanım.

Biliyorsunuz, Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulu ve bütün komisyonlar Anayasa, İç Tüzük ve teamüllere göre yönetilir. Özellikle, usulî işlemlerde ben çok dikkat ediyorum bu konuya. Geçmişten bugüne kadar bu rapor -yasada da öyle- Karma Komisyon Başkanlığına sunulur, daha sonra kuracağımız, bugün yapacağımız işlem gibi alt komisyonun vereceği rapor ve değerlendirme Meclis Başkanlığına sunulur, Meclis Başkanlığı da Genel Kurula indirir; usul böyleydi. Bu dönem, sanıyorum pandemi şartlarından oldu, siz raporu direkt Sayın Başkanımıza sundunuz. Bu usulde bir karışıklık oldu. Eski usulü yani olması gereken usulü hatırlatmak istedim, zabıtlara geçirmek istedim. Bugüne kadar yapılan uygulama böyleydi, böyle de olması gerekir yani raporun bize gelmesi lazım, bizim alt komisyon raporunu Meclis Başkanlığına göndermemiz lazım. Birinci konu bu, zabıtlara geçsin, bu konuda daha hassas olalım. Meclis Başkanına özel ziyaretleriniz tabii ki ayrıdır.

İkincisi: Çok güzel raporlar hazırlamışsınız hem Azerbaycan'la ilgili hem sağlık, pandemi koşuluyla ilgili. Bazı milletvekili arkadaşlarımızın toplantılarda sorduğu bir konu var, bunu, bu yaptığınız çalışmayı kanununuzun hangi maddesine göre yapıyorsunuz veya neye göre yapıyorsunuz? Bunu da zabıtlara geçirmemiz gerekir.

Tabii ki alt komisyonda belirleyeceğimiz arkadaşlar da bunları soracaklardır ama ben bunları bizimle ilgili, Başkanlıkla ilgili olduğu için sormak istedim. Sonra, söz almak isteyen değerli milletvekili arkadaşlarımız şimdiden sisteme girersiniz bir sıraya koysun arkadaşım, mümkün olduğu kadar kısa sorularla soru ve cevaba geçelim.

Sayın Başkanım, cevap vermek istiyorsanız benim sorularıma veya... Görüşlerinizi alalım, en azından zabıtlarımıza geçsin.

Buyurun.

KAMU BAŞDENETÇİSİ ŞEREF MALKOÇ – Efendim, raporun sunumu konusunda çok haklısınız. Orada şöyle oldu: Biz, raporu önceden yaptığımız gibi, yine yazılı usulle, süresinde makamınıza arz ettik. Ondan bir gün sonra da Sayın Meclis Başkanımıza... Hani, bir bakıma kamuoyu açısından ama bundan sonra buna da dikkat ederiz, tamam.

BAŞKAN MİHRİMAH BELMA SATIR – Şekil, usul esastan önemlidir.

Bir de tabii, Karma Komisyon raporunuzu incelediği için... Geçmişte de böyleydi, bunu ben takdire sunmak istiyorum ama böyle olması lazım.

KAMU BAŞDENETÇİSİ ŞEREF MALKOÇ – Tamam efendim, bundan sonra bu konuda daha dikkatli olacağız.

HAKAN ÇAVUŞOĞLU (Bursa) – Diğer konuyla ilgili...

BAŞKAN MİHRİMAH BELMA SATIR – Siz mi bir şey söylemek istiyorsunuz?

Buyurun Başkanım.

HAKAN ÇAVUŞOĞLU (Bursa) – Şimdi, bazı arkadaşlarımızdan tabii bize de geldiği için raporla beraber, Kamu Denetçiliği Kurumunun amaç ve görevleri sayılırken... “İdarenin eylem ve işlemlerine karşılık yapılan başvurular üzerine inceleme yapar, tavsiye kararları alır” Peki, bu Covid-19 Azerbaycan-Ermenistan savaşıyla alakalı olarak nereden yetki aldınız?

BAŞKAN MİHRİMAH BELMA SATIR – Benim sorum da o konuda, hangi maddeye dayanarak...

HAKAN ÇAVUŞOĞLU (Bursa) – Aynı soruyu sorduk yani hangi görev tanımıyla...

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Başkanım, usul açısından, hep birlikte soracağımız sorulara bir bütün olarak, birden cevap...

BAŞKAN MİHRİMAH BELMA SATIR – Şuna cevap versin Başkanım, sonra hemen Mahmut Bey ilk sözü size verelim.

KAMU BAŞDENETÇİSİ ŞEREF MALKOÇ – Şimdi, efendim, malumlarınız olduğu üzere, Kamu Denetçiliği Kurumu yani dünyadaki yaygın adıyla Ombudsmanlık idareyi denetleyen bir kurum ve aynı zamanda da bir insan hakları kurumu. Şimdi, kanun düzenlenirken hakikaten çok güzel düzenlemeler yapılmış. Mesela 7’nci ve 22’nci maddede, Kuruma, Türkiye Büyük Millet Meclisine raporunu sunmasının yanı sıra, toplumun genelini ilgilendiren konularda özel rapor hazırlama yetkisi verilmiş. Yani kanunda hem 7’nci maddede var bu hem de 22’nci maddede. Biz bu 7’nci ve 22’nci maddeden hareketle bu raporları hazırlıyoruz. Yani Kurum kurulduğundan beri özel rapor hazırlanıyor ama bir kısmı kamuoyunda geniş yer alıyor, bir kısmı yer almıyor. Yani 6328 sayılı Kanun’un 7’nci ve 22’nci maddesinden hareketle bunları yapıyoruz.

Bir de efendim, biz 2019 yılında İstanbul’da 60 ülkenin Ombudsmanının katıldığı bir toplantı yaptık. O toplantıda İslam Ülkeleri Ombudsmanlar Birliğinin kongresini yaptık ve ilk defa kongre yapılıyordu. Türkiye Dönem Başkanı oldu. Azerbaycan’a gidişimizde İslam Ülkeleri Ombudsmanlar Birliği Başkanı sıfatıyla, hem Türkiye Ombudsmanı hem de bu sıfatla gittik.

Pandemiyle ilgili konu da bütün 85 milyonu ilgilendiriyor. Kanunda da bize böyle bir görev verilmiş. İyi hizmetler yapılıyor, doğru ama bir de farklı bir bakış açısından, bağımsız ve tarafsız Ombudsmanlık açısından da bunlara bakalım dedik. Nitekim, bizim bazı önerilerimizi daha sonra Sağlık Bakanlığı ve ilgili kuruluşlar hayata geçirdi, bize de rapordan dolayı teşekkür ettiler.

BAŞKAN MİHRİMAH BELMA SATIR – Sayın Başkanım, aynı konun üzerine çok gitmek istemiyorum ama Meclis Başkanlığına 28’inde teslim etmişsiniz, 29’unda bize gelmiş. Bu, Meclis Başkanlığını bu gibi bir konuyla meşgul etmek oluyor; usule aykırı bir şey. Önce bize gelmeli; bize, yazılı veya bizzat gelerek, kahvemizi içerek takdim edebilirsiniz ama daha sonra Meclis Başkanlığına biz zaten alt komisyon raporunu göndermek zorundayız, Genel Kurula biz gönderemiyoruz, Meclis Başkanlığı gönderiyor. Orada öyle bir hata olmuş, onu bir incellerseniz iyi olur.

KAMU BAŞDENETÇİSİ ŞEREF MALKOÇ – Evet, çok haklısınız Başkanım, bundan sonra daha dikkatli ve özenli davranacağız.

BAŞKAN MİHRİMAH BELMA SATIR – Diğer konuya biz de bakalım. Bu konuda bize de gelen çok müracaat var. O konuyu da biraz daha netleştirelim Başkanım, yani bu yerinde yaptığımız incelemeler sanki biraz resen incelemeye giriyor gibi geliyor. Bu da yasaya çok uygun değil. Ona bir çalışalım tekrar inşallah.

Evet, soru sormak isteyen vekillerimizden başlayalım.

Mahmut Bey’den başlayalım.

İstanbul Milletvekili Mahmut Tanal, buyurun.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Değerli Başkanım, değerli milletvekilleri, Değerli Başdenetçimiz, değerli denetçi arkadaşlar, değerli milletvekili arkadaşlarım, değerli basın mensupları; hepinizi saygıyla, hürmetle selamlıyorum.

Tabii, Kamu Denetçiliği Kurumu genç bir kurum, yeni bir kurum. Bürokratik keyfiğin sürdüğü, kurumların içinin boşaltıldığı bu süreçte gerçekten Kamu Denetçiliğinin çalışmaları, çabaları son derece değerli ve kıymetlidir. Tabii, burada imkânlar dâhilinde en iyisini yapmaya çalışan Kamu Denetçiliği Kurumu Başdenetçisi Sayın Şeref Malkoç ve çalışma arkadaşlarını kutluyorum, başarılar diliyorum ben.

Kamu denetçiliği kamuoyunda tanındıkça, yapılan başvurular artmakta. Burada eksikler nedir? Hatırlırsa “Çocuklarınızla alışverişe gitmeyin. Aç karınla alışveriş merkezlerine gitmeyin.” şeklinde tüm televizyonlarda yer alındı. Keşke bunun yerine, Kamu Denetçiliği Kurumunun tanıtımı açısından kamu spotları artırılrsa... Biraz önce Sayın Başdenetçinin bahsettiği, şikâyetlerde 1’inci sırada Trakya’nın, Marmara Bölgesi’nin olması, aslında mağduriyetin en fazlası Doğu Anadolu, Güneydoğu Anadolu ve Doğu Karadeniz’deyken, burada vatandaşın... Evet, bilinirlik açısından geçmişe göre şu anda çok daha ileride ama bunun tanıtımına, kamu spotlarına büyük bir ihtiyaç var, bu öneriyi de ben sunmuş olayım.

İkincisi, Sayın İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Başkanımızın hemen biraz önce bahsettiği bir konu vardı. Yani bu yetkiyi nereden aldınız? Evet, özel raporlar düzenleme yetkileri var ancak bu özel raporları -benim sizden istirhamım Sayın Başdenetçimiz- Güneydoğu’da sürekli elektrik kesintileri oluyor, Boğaziçi’nde... Mesela geçmişte Kamu Denetçiliği Kurumu, Gezi olaylarının hemen akabinde bir rapor düzenledi. O dönemki raporla gerçekten Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Yasası’na uygun bir şekilde insanların bir araya geldiği, oradaki eylemlerin, şiddetin dozajının hukuka aykırı olduğu... Bence tam anlamıyla sizin Boğaziçi’yle ilgili bir an önce bir rapor düzenlemenizde yarar var. Bunu da gündeminize almanızda yarar var bu anlamda. Çünkü geçmişte her konuda aşağı yukarı rapor düzenlendi, bu konuda buna ihtiyaç var diye düşünüyorum yani özellikle Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Yasası’yla ilgili özel rapor açısından bu anlamda önemli.

Gelelim eksiklerle alakalı, tavsiye mahiyetinde ama karar... Tabii ki bizim bu konuda kanun tekliflerimiz var ancak bu konuda tabii ki siyasi iktidar derse ki: “Ya, bunu Cumhuriyet Halk Partisi verdi, biz vermiyoruz.” Yapın, gerekirse önergemı çekirim ben, kanun teklifımı çekirim. Teklif şu mesela: Bu mevcut olan kanunun yani Kamu Denetçiliği Kurumu Kanunu’nun 1’inci maddesinde -fazla uzatmamak amacıyla- amaç maddesinde “insan haklarına dayalı adalet anlayışı içinde” deniyor; Madde 1, amaç. Şimdi, böyle olunca bizim daha önceden 5548 sayılı iptal edilen o yasanın, o dönemde, eski hâliyle 13’üncü maddesinde, yemin metninde şu hükümler vardı: “Türkiye Cumhuriyeti devletinin varlığı ve bağımsızlığı ile vatanın ve milletin bölünmez bütünlüğüne, milletin kayıtsız ve şartsız egemenliğine, Anayasaya, hukukun üstünlüğüne, demokrasiye, Atatürk ilke ve inkılaplarına ve laik Cumhuriyet ilkesine millî dayanışma içinde insan haklarından ve temel hürriyetlerinden...” Çıkarıldı bu. Bence şu anda -Sayın Başdenetçi de biraz önce onu söyledi- mademki böyle bir insan hakları eylem planı var, bu yemin metninin 13’üncü maddeye -bu ibarelerin- konulmasında yarar var ve bununla ilgili hele hele eğer hepsini koymayacaksanız da yani en azından kanunun kuruluş amacındaki “insan haklarına dayalı adalet anlayışı” ibaresinin mutlak suretle yemin metnine, 13’üncü maddeye girmesi gerekir. Çünkü amaç kısmı ile yemin metninin birbiriyle uyumlu olması lazım. Amaç kısmında insan haklarına dayalı adalet anlayışı var ama yemin metninde bu yok, bence bu eksikliğin de giderilmesinde yarar var.

BAŞKAN MİHRİMAH BELMA SATIR – Sayın Vekilim, evet.

Teşekkür ediyorum.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Şimdi, bitiyorum...

BAŞKAN MİHRİMAH BELMA SATIR – Raporla ilgili ve Değerli Başkanlara soracağınız şeyler varsa onlara geçelim.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Bitiriyorum, bitiriyorum.

Şimdi, Kamu Denetçiliği Kurumu kimin adına denetim yapıyor? Türkiye Büyük Millet Meclisi adına denetim yapıyor. Kamu Denetçiliği Kurumu mademki Türkiye Büyük Millet Meclisi adına denetim yapıyorsa burada baskı unsuru anlamında, kararların en azından kamuoyuna duyurulması lazım, teşhir etmesi lazım. Yani bu konuda bizim Kamu Denetçiliği Kurumuna gittikçe biraz destek vermemiz lazım, bu gücü vermemiz lazım. Çünkü burada Kamu Denetçiliği Kurumunun istediği belge, bilgileri zamanında vermemek, Türkiye Büyük Millet Meclisine zamanında belge, bilgi vermemeye anlamına gelir; Kamu Denetçiliği Kurumunu takmamak, Türkiye Büyük Millet Meclisini takmama anlamına gelir. Yani bu konuda Kamu Denetçiliği Kurumu gerek ayrılan bütçesi gerek insan kaynakları anlamında yetersiz. Mesela, en azından tanıtım anlamında Van'da niye bir tane Kamu Denetçiliği Kurumu şubesi açılmasın, Şanlıurfa'da niye açılmasın, Malatya'da niye açılmasın, Antalya'da niçin açılmasın, Maraş'ta, Antep'te niçin açılmasın, Trabzon'da niçin açılmasın? Bunlara da ihtiyaç var.

BAŞKAN MİHRİMAH BELMA SATIR – Sayın Vekilim, bunlar yasal düzenlemelerle ilgili konular ama.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Sayın Başkanım, bitireceğim, ne olur. Sizi çok seviyorum, saygı duyuyorum. Ne olur, bitireceğim.

BAŞKAN MİHRİMAH BELMA SATIR – Ben de sizi seviyorum ama böyle diğer vekillerimizin hakkını yememek adına söylüyorum. Yoksa ben sizi dinlerim.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Peki ben sizi sinirlendirmeyeyim. Pozitif ayrımcılık diyor ki: “Eşitlikte pozitif ayrımcılık, kadınlar için pozitif ayrımcılıktır.” Ben sözümü kesiyorum.

Teşekkür ederim.

Saygılarımı sunarım.

BAŞKAN MİHRİMAH BELMA SATIR – Ben eşitlikten yanayım, pozitif ayrımcılıktan yana değilim çok ama diğer arkadaşlarımızın hakkını korumak adına.

Teşekkür ediyorum.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Efendim, siz ne deseniz haklısınız. Peki.

BAŞKAN MİHRİMAH BELMA SATIR – Çok teşekkür ederim, sağ olun.

Mahmut bey, seviyoruz sizi, biliyorsunuz.

Evet, başka söz isteyen, soru sormak ,görüş bildirmek isteyen bir vekilimiz...

Buyurun Sayın Vekilim.

FATMA KURTULAN (Mersin) – Teşekkürler.

Sayın Başkan, değerli milletvekili arkadaşlarım ve Kamu Başdenetçisi, Kurum temsilcileri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Başta bilgilendirme yaparken kadın oranından başlamanız çok sevindirici, bu anlamda sizi kutluyorum. Sayının arttığını, yüzde 40'a ulaştığımızı kadınlar olarak, bu bilgiyi vermeniz de olumlu. Böyle başlamak lazım aslında tüm çalışmalara, buradan başlamak lazım ve Sayın Başkanın da “Hedefimiz yüzde 50” oranındaki söylemi de...

BAŞKAN MİHRİMAH BELMA SATIR – Yüzde 100 dedim, yüzde 100.

FATMA KURTULAN (Mersin) – Yüzde 100, o da olur, o da olur. Umarım bir dahaki...

KAMU BAŞDENETÇİSİ ŞEREF MALKOÇ – Yüzde 100'e buradan itiraz geliyor efendim.

FATMA KURTULAN (Mersin) – Tamam, o da... Hakkaniyetliyiz biz kadınlar ama bir daha kadın başdenetçi orada oturur diye umut ediyorum. Yani, niye olmasın?

BAŞKAN MİHRİMAH BELMA SATIR – Geldiklerine pişman olacaklar.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Arkadaşlar, Tansu Çiller Hanım da Başbakan'dı, insan hakları ihlali en fazla onun zamanında oldu ya! Mesele insanın özü ya.

FATMA KURTULAN (Mersin) – Mahmut Bey, Mahmut Vekilim...

BAŞKAN MİHRİMAH BELMA SATIR – Sayın Vekilim, buyurun, devam edin.

FATMA KURTULAN (Mersin) – Ben devam edeyim.

Yani, raporu incelediğimizde ve sunumlarda da gördüğümüzde yüzde 20'lik bir artış olması aslında bir taraftan hak arama kültürünün gelişiyor olması, ülkemiz adına, hepimiz adına olumlu bir şey fakat öbür taraftan okuduğumuzda da hak ihlallerinin çok arttığını da görebiliriz burada; bunu, bu rapordan çıkan sonucu 2 yönlü okumak mümkün. Yani, 90 bin küsur başvurunun olması belki denizde bir damla aslında. Bizim bu kurumun yaptığı çalışma ve vatandaşı rahatlatma sonucuna varması denizde bir damla gibi görünse de oldukça önemli aslında ancak biliyoruz ki gerçekten çok sorun alanı var, özellikle Adalet, Millî Eğitim ve Sağlık Bakanlıkları bünyesinde olan ve bankalar bünyesinde olan. Hem sunumda hem raporda zaten bunu görüyoruz. Pandemi sürecinde daha çok biz muhalefetin çok eleştirdiği sağlığın doğru yönetilmemesi, şeffaf olmaması, bu pandemi sürecinin doğru yönetilemediği vesaire eleştirilerinin de aslında bir şeyini de görebiliyoruz burada.

Yine, Millî Eğitim Bakanlığı bünyesindeki çalışmalarda işte uzaktan eğitimde her çocuğun eşit yararlanamadığı, sağlıklı yürütülemediği sonucunun... Biz kendi adımıza bu artışın burada en çok sorun alanı olan bakanlıkların 3'ünün burada odaklanması... Aslında bizim de pandemi süreciyle birlikte eleştirilerimizin çok yoğunlaştığı bakanlıklar oldu. Bu raporda da biraz görülüyor, en çok başvuruları aldığımız kurumlar.

Adalet de gerçekten adaleti dağıtan bir kurum olmaktan daha çok biraz sıkıntıların olduğunu... Ben, şimdi, burada siyaseti... Elbette ki sonuçta siz de demokrasiye geliyor, oradan ele alıyorsunuz. Kamu Denetçiliği Kurumunun temel şeyi, hakkaniyeti oluşturmak, hukuka bağlı kalmak. İşte, ülkemizin biraz içinde olduğu durum bu, hukuka bağlı olmayı... Gerçekten biraz her kurum kendi açısından Anayasa'nın verdiği hakkı, hukukun verdiği hakkı kullanarak hakkaniyetli olursa aslında bu kurumun işi de çok daha hafif olur, belki ihtiyaç bile olmaz.

Bankalarda bu kadar başvurunun yoğun olması yine ekonomik krizin, ülkemizdeki ekonomik krizin, içerisinde olduğumuz buhranın boyutunu da bize gösteriyor.

Ben şunu merak ediyorum: Zaten bölgede çok başvuru olmamış, bir Ardahan'da var, bölge insanı çok bu kuruma gelmemiş. Bunun nedenlerini tabii biraz düşünmek lazım. Başka başka, çok daha ciddi sorunlarla boğuşurken bunları tali görmüş olabilir yoksa bu sorunları yaşamıyor değil bölge insanı yani Kürtler.

Ben şunu söylemek isterim Sayın Başdenetçimiz: Siz tüm bunları yaptıktan sonra bakanlıklara gidip aslında bunun demokrasiden yani hukuktan, Anayasa'dan uzaklaşmanın bir sonucu olarak açığa çıktığını, bu kurumların, özellikle sorun alanı teşkil eden kurumların bakanlıklarıyla daha çok hukuka, Anayasa'ya, demokrasiye bağlı kalarak bunları aşabileceğimizi paylaşıyor musunuz? Böyle bir metot izliyor musunuz diye de öğrenmek isterim.

Teşekkürler, kolaylıklar diliyorum.

BAŞKAN MİHRİMAH BELMA SATIR – Bildiğimiz kadarıyla valiliklerde yaptığı toplantılar içinde Diyarbakır da vardı galiba değil mi?

KAMU BAŞDENETÇİSİ ŞEREF MALKOÇ – Efendim...

BAŞKAN MİHRİMAH BELMA SATIR – Notunuzu alın, cevapta hepsine birden cevap verirsiniz Sayın Başkanım.

KAMU BAŞDENETÇİSİ ŞEREF MALKOÇ – Size teşekkür ediyorum.

Şimdi, efendim, bu salgından önce yani 2019 yılında Türkiye'nin 40 ilini gezdik ve halkla buluşma programı, üniversite programı, sivil toplum örgütleri ile ticaret odalarıyla toplantılar yaptık.

BAŞKAN MİHRİMAH BELMA SATIR – Barolar...

KAMU BAŞDENETÇİSİ ŞEREF MALKOÇ – Özellikle her gittiğimiz ilde barolarla bir bir buçuk saat görüşüyoruz.

Sayın Milletvekilim, Ardahan'dan tutun Hakkâri'ye, Van'dan Şırnak'a kadar, Mardin'den Siirt'e kadar bütün o bahsettiğiniz bölgeyi dolaştık ve orada halkla buluşma programları... Barolardan isteğimiz şu: Siz bizim paydaşımızsınız, siz de hak arama kurumusunuz, beraber çalışalım; bunları yaptık. Ama, tabii, ne kadar etkili oldu, Türkiye çok geniş bir coğrafya, 85 milyon.

Biz bu raporlarımızın yanı sıra bakan arkadaşlarımızla bir araya geliyoruz kurum açısından, bakan yardımcıları ve genel müdürlerle toplantılar yapıyoruz ve bu konuları, kamu denetçiliği görevini hep hatırlatıyoruz, hukukun üstünlüğünü konuşuyoruz. Bunun bilgi ve belge akışında, kararlarımızın hızlı çıkmasında çok fazla etkisi var.

Şimdi, tabii, bizdeki başvuruları oranlarsak bizde 10 bin kişiden 11'i bize başvuruyor, Fransa'da 10 bin kişiden 15'i başvuruyor, İspanya'da 10 bin kişiden 4'ü başvuruyor, Portekiz'de 10 bin kişiden 30'u ombudsmanlığa başvuruyor.

BAŞKAN MİHRİMAH BELMA SATIR – Portekiz bu işin babası, bizden sonra tabii.

KAMU BAŞDENETÇİSİ ŞEREF MALKOÇ – Evet, İspanya'dan öndeyiz mesela, bunlar ombudsmanlığın daha... Yani fena değiliz ama daha iyi olacağız.

BAŞKAN MİHRİMAH BELMA SATIR – Tabii, inşallah.

Sayın Vekilim, buyurun.

MUSTAFA SEZGİN TANRIKULU (İstanbul) – Sayın Başkanlar, değerli arkadaşlar, Sayın Başdenetçi ve denetçi arkadaşlar; hepimizi saygıyla selamlıyorum ben de.

Şunu ifade edeceğim genel olarak: 80'li, 90'lı yıllardan şimdiye kadar insan hakları ortamı içerisindeyim, şimdi de Mecliste İnsan Hakları Komisyonundayım iki dönemdir. 80'li, 90'lı yılları bu yıllarla karşılaştırdığımda çok daha sistematik ve yaygın insan hakları ihlalleri var Türkiye'de. Türkiye bütün endekslerde insan hakları ihlalleri bakımından daha da geriye düşmüş durumda.

Şimdi, ombudsmanlık kurumu da sonuçta Türkiye Büyük Millet Meclisi adına yürütmadaki bizim uzantımız ve insan hakları ihlallerinin önlenmesinde ve bu kültürün yaygınlaşmasında çok daha etkin olması lazım.

Şimdi, 90'lı yıllar ile bu yılları karşılaştırdığımızda insan hakları ihlallerinin önlenmesinde çeşitli mekanizmalar var. Mesela, sivil toplum, yargı, medya, Türkiye Büyük Millet Meclisi, üniversiteler, akademi ve uluslararası mekanizmalar var. Bunlar insan hakları ihlallerinin önlenmesinde ve bu

kültürün topluma yayılmasında önemli mekanizmalardır. 90'lı yıllar ile bu yılları karşılaştırdığımızda bu mekanizmalar bakımından yani sivil toplumun çok daha geriye düştüğünü görüyoruz insan hakları ihlallerinin önlenmesinde özellikle son dört yılda, beş yılda, 15 Temmuz darbe girişiminden sonra.

Yargı, tamamen yürütmenin etkisine girmiş durumda ve bağımsızlığını ve tarafsızlığını kaybetmiş durumda. 90'lı yıllarda kapısını çalabileceğimiz başsavcılar vardı, savcılar vardı, hâkimler vardı, avukatlar bakımından böyleydi en azından, sivil toplum bakımından da böyleydi ama şimdi savcıların bütün kapıları kapalı yani ama bakanın dediği gibi "Türkiye Avrupa'ya açılıyor." ama koridorlar avukatlara açılmıyor, bütün adliyelerde neredeyse böyle. Ben kendim Balıkesir'deki bir duruşmada Başkana "İnsan Hakları Komisyon Başkan Vekili olarak bu duruşmayı izleyeceğim." diyemedim yani Başkanın koruması -mübaşir de değil- beni duruşma salonuna almadı milletvekili olduğum hâlde. Bu, sadece bir örnek ama bütün Türkiye'de böyle yargıyla olan mesele bakımından. Sonuçta, yargılama faaliyeti de bir insan hakları ihlalinin olduğu faaliyettir adil yargılama bakımından. Böyle bir ortam var.

Medya, tamamen tek eksenli hâle gelmiş durumda. Yaygın medyada bir işkence haberi göremezsiniz oysa -siz de çok iyi hatırlarsınız- 80'li, 90'lı yıllarda Cizre'de dışkı yedirilen bir köylünün haberi bütün merkez medyada manşet olabiliyordu ama şimdi ölüm haberi bile manşet olamıyor. Bakın Sultangazi'de 2017 yılında öldürülen 2 genç vardı, bir trafik kontrolünden kaçtıkları için 40 tane kurşun sıkılmıştı, birisinin üzerinde 10 tane kurşun var yani yakalamak için değil, öldürmek için sıkılmışlar. Geçtiğimiz hafta cuma günü onların duruşması için oradaydık yani 24 bin lira para cezası aldılar, 24 bin lira da 24 takside bölündü. Yani yargı da 90'lı yıllardan farklı olarak sonuçta insan hakları ihlallerine cezasızlık kültürü bakımından büyük katkı sunuyor, büyük katkı sunuyor.

Dördüncü olarak Türkiye Büyük Millet Meclisinin çoğulcu bir yapısı vardı, şimdi de çok parti var ama çoğulcu değil, tek eksenli. İnsan Hakları Komisyonu 90'lı yıllarda -hatırlayın- karakollara gidip işkence aletlerini bulabiliyordu ama şimdi ben İnsan Hakları Komisyonunun üyesi olarak bir karakola gidemiyorum. Bakandan izin almadan cezaevlerine gidemiyoruz, Bakandan izin almadan, o iznin ne zaman çıkacağı da belli olmuyor. Yani gerçekten...

BAŞKAN MİHRİMAH BELMA SATIR – Sayın Vekilim, sorunuza geçerek...

MUSTAFA SEZGİN TANRIKULU (İstanbul) – Bitiriyorum.

BAŞKAN MİHRİMAH BELMA SATIR – Evet, lütfen...

MUSTAFA SEZGİN TANRIKULU (İstanbul) – Genel değerlendirme yapıyorum Sayın Başkanım.

BAŞKAN MİHRİMAH BELMA SATIR – Ama genel değerlendirmeyi yapmayın, burada Komisyonumuzun...

MUSTAFA SEZGİN TANRIKULU (İstanbul) – Bir saniye ama bakın, lütfen...

BAŞKAN MİHRİMAH BELMA SATIR – Değerli Vekilim, lütfen dinler misiniz.

Genel değerlendirme yeri değil burası, aşağıda basın toplantısı yaparsınız, orada değerlendirmenizi yaparsınız.

MUSTAFA SEZGİN TANRIKULU (İstanbul) – Raporu değerlendiriyorum.

BAŞKAN MİHRİMAH BELMA SATIR – Bu, raporla ilgili değil. Bir an evvel, lütfen, sorunuzu sorun; biz de bitirelim.

MUSTAFA SEZGİN TANRIKULU (İstanbul) – Gerçekten ya, neyse...

BAŞKAN MİHRİMAH BELMA SATIR – Hareketleriniz hiç hoş değil. Sözde saygılı, özde hiç...

MUSTAFA SEZGİN TANRIKULU (İstanbul) – 90’lı yıllarda üniversitelerde, akademide insan hakları kültürünün yaygınlaşması bakımından gerçekten çok önemli çalışmalar yapıldı, yüksek lisans tezleri yazıldı ama şimdi üniversitelerde o ortam yok, kimse insan hakları ihlalleriyle ilgili olarak bir rapor yazma cesaretini ortaya koymıyor, yüksek lisans tezleri, doktora tezleri yazılmıyor bu ortamda.

Ve son olarak da uluslararası mekanizmalar... Uluslararası mekanizmaların raporlarını dikkate alan hükümetler vardı, onlarla doğru ilişki kuran hükümetler vardı ama şimdi o raporları elinin tersiyle iten hükümetler var. Dolayısıyla yani sizin çok daha etkin bir biçimde çalışmanız lazım. Neden? Türkiye’nin bu endekslerde daha geriye düşmemesi için, bütün endekslerde; bunun yapılması lazım.

Ben tekrar teşekkür ediyorum çalışmalarınız için.

BAŞKAN MİHRİMAH BELMA SATIR – Biz de teşekkür ediyoruz.

Oya Hanım, buyurun.

OYA ERONAT (Diyarbakır) - Sayın Başkanım, çok teşekkür ediyorum.

Şimdi, 90’lı yıllar ile bu yılları karşılaştıran arkadaşlarımız oldu. Bu yılların daha kötü olduğunu hiç kimse söyleyemez. Hele 90’lı yıllarda Diyarbakır’da yaşamış biri olarak beyaz Torosların ne anlama geldiğini hepimiz biliyorsak bugün...

MUSTAFA SEZGİN TANRIKULU (İstanbul) – Şimdi de siyah...

OYA ERONAT (Diyarbakır) – Ya, ben sizin sözünüzü kestim mi Sezgin Bey, kestim mi sizin sözünüzü? Lütfen dinleyiniz, Allah Allah!

BAŞKAN MİHRİMAH BELMA SATIR – Sezgin Bey, “Kendine Müslüman.” derler ya, kendinize saygılısınız ama karşıya hiç saygınız yok! Bunu söylemem lazım, biraz evvelki hareketiniz de hoş değildi, davranış şekliniz de hoş değildi.

Buyurun Sayın Vekilim.

OYA ERONAT (Diyarbakır) – Teşekkür ediyorum.

Yani kalkıp da “90’lı yıllarda işkence aletlerini tespit edebiliyorduk.” diyorsanız, demek ki o yıllarda işkenceler vardı fakat biz iktidar olarak işkenceye sıfır toleransla yola çıktık, pembe karakolları oluşturduk. Cezaevi Alt Komisyonunda olan bir insanım, cezaevlerine gidiyoruz, burada gerek muhalefet olsun gerek iktidardaki arkadaşlarımız olsun, sistemli bir işkenceden hiç kimse bahsedemez. Bireysel kaba kuvvet olabilir, bazı insanların psikolojik sorunlarıyla mahkûmlar üzerinde bireysel hatalar olabilir -ki bunlar da soruşturulmalıdır- Adalet Bakanlığına bunlar da bildirilmiştir, bunlar not alınmıştır ve raporlarımızda eksiksiz yer almıştır. Hem iktidara ait milletvekilleri hem muhalefete ait milletvekilleri bunları da dile getirmişti ve bizzat dile getirenlerden biri de benim.

“Belli gazetelerde işkenceler verilmiyor.” Ya, ben, şimdi, burada o gazeteleri sayıp da reklamlarını yapmak istemiyorum ama Türkiye’de her gün çıkan belli gazeteler var, bu gazeteler olmayan işkenceleri bile köpürte köpürte veriyor. “Yandaş medya” diyorsanız, evet, muhalefete çok yandaş ve her gün yalan haber yapan bir medya var.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MİHRİMAH BELMA SATIR – Biz teşekkür ediyoruz.

METİN NURULLAH SAZAK (Eskişehir) – Ben de bir ekleme yapmak istiyorum.

BAŞKAN MİHRİMAH BELMA SATIR – Buyurun.

Başka söz almak isteyen yok değil mi? Kayda geçiriyorum.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Ben de konuşabilirim.

METİN NURULLAH SAZAK (Eskişehir) – Hayır, bir dakika...

Kamu denetçisi arkadaşlarımıza yaptıkları çalışmalardan dolayı teşekkür ediyoruz.

Şimdi, burada konunun dışına çıkıyoruz, 3 evladımızı Gara'da şehit verdik. Bugün terörle mücadele ediyoruz, 3 şehidimiz var, Gara'da mücadele sonucu verdik. Pandemiyle mücadele ediyoruz ve kendi içimizde kalkınmak için mücadele ediyoruz. İnsan haklarına, haksızlığa, yolsuzluğa hep birlikte karşı geleceğiz. Hiçbir milletvekilinin burada bunlara “okey” diyecek durumu olamaz, olmamalı da. Ama “insan hakları, demokrasi, barış, adalet” diyerek de teröre yol açmamalı, dağda temizlediğimiz pislikleri içerde palazlandırmaya da çalışmamalıyız. Bunlara karşı dikkatli olmalıyız.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MİHRİMAH BELMA SATIR – Çok teşekkür ediyorum.

Ben de şehitlerimize rahmet diliyorum.

FATMA KURTULAN (Mersin) – Sayın Başkan, Sayın Başkan...

BAŞKAN MİHRİMAH BELMA SATIR – Buyurun, çok kısa lütfen Sayın Vekilim.

FATMA KURTULAN (Mersin) – Son 2 konuşmacının raporla ilgili bir bölümünü bulabildiniz mi bizi uyarırken? Bizi uyarırken...

BAŞKAN MİHRİMAH BELMA SATIR – Şimdi, ben... Ona bakarsanız Sezgin Bey'in konuşmasında da raporla ilgili hiçbir şey bulamadım ama dinledik, yarım saate yakın dinledik.

Teşekkür ediyorum Sayın Vekilim.

FATMA KURTULAN (Mersin) – Yani böyle olmaz ama böyle olmaz. Son böyle biterken konuşma hakkı doğar.

BAŞKAN MİHRİMAH BELMA SATIR – Aynen, böyle olmaz Sayın Vekilim. Genel görüşme yapıyormuş gibi bütün fikirlerini burada açıklamakla olmaz.

Ben, tekrar, katkı sunan vekillerimize teşekkür ediyorum, Başkanlarımıza teşekkür ediyorum.

Alt komisyonla ilgili bir önerge var, önergeyi okutacağım. Cumhuriyet Halk Partisinden arkadaşların isimlerini isteyeceğiz herhâlde. Onlar bildirmemiş.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Sayın Başkan...

BAŞKAN MİHRİMAH BELMA SATIR – Buyurun.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Sayın Başkan, bilmeden hemen ön yargılı olarak...

BAŞKAN MİHRİMAH BELMA SATIR – Hayır, ön yargılı değil Mahmut Bey, bu kaçınıcı...

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Önergeyi bir okuyalım ki ona göre önergenin gereğini yerine getirelim.

BAŞKAN MİHRİMAH BELMA SATIR – Mahmut Bey, siz usule çok değer veren birisiniz, bilmeniz lazım. Geldiğiniz komisyonun amacı alt komisyon kurulması.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Anladım. Dağıtılmadan nereden bileceğiz?

BAŞKAN MİHRİMAH BELMA SATIR – Müsaade ederseniz bitireyim.

Dağıtılan bir şey yok. Alt komisyon...

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Bugün çok gerginsiniz, size saygı duyuyoruz.

BAŞKAN MİHRİMAH BELMA SATIR – Tam tersi, siz biraz dersinize çalışıp gelin.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Keşke benim kadar çalışkan olsanız.

BAŞKAN MİHRİMAH BELMA SATIR – Biraz gereksiz şeylere çalışıyorsunuz. Buna çalışsaydınız, alt komisyona Cumhuriyet Halk Partisinden üye konulacak yani.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Çok gerginsiniz.

ALİ HAYDAR HAKVERDİ (Ankara) – Başkanım, saygı duyuyoruz ama siz de böyle tahrik eden konuşmalar yapıyorsunuz, lütfen yani.

BAŞKAN MİHRİMAH BELMA SATIR – Lütfen, Mahmut Bey’le aramızı bozmayın, bizim aramız iyidir onunla.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Sizinle aram bozulmuş durumda.

BAŞKAN MİHRİMAH BELMA SATIR – Canın sağ olsun.

VI.- ALT KOMİSYONLAR

1.- Kamu Denetçiliği Kurumu 2020 Yıllık Raporu’nu inceleyerek Karma Komisyona görüş ve öneri sunmak üzere alt komisyon kurulması

Dilekçe Komisyonu İle İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Üyelerinden Kurulu Karma Komisyon Başkanlığına

6328 sayılı Kanun’un 22’nci maddesinin (1)’inci fıkrası kapsamı uyarınca Kamu Denetçiliği Kurumu 2020 Yılı Yıllık Raporu üzerinde gerekli çalışmaları yapmak üzere aşağıdaki üyelerden kurulu bir alt komisyon oluşturulmasını arz ve teklif ederiz.

Gerekçe:

Yıllık raporu ayrıntılı bir şekilde incelemek, denetçileri dinlemek, Kamu Denetçiliği Kurumu kararlarını ilgili kurum ve kuruluşlar ile birlikte değerlendirmek ve gerekli görülen diğer işleri yapmak üzere 10 üyeli bir alt komisyon kurulması amaçlanmaktadır.

Ahmet Salih Dal

İbrahim Yurdunuseven

Mustafa Kendirli

Kilis

Afyonkarahisar

Kırşehir

MUSTAFA SEZGİN TANRIKULU (İstanbul) – Sayın Başkan, CHP isimlerini de verelim, öyle oyalayın.

BAŞKAN MİHRİMAH BELMA SATIR – Oylamayacağız.

Biz isimleri okuyalım. Siz de verin isimlerinizi, yazacağız.

Lütfen söyleyin.

MUSTAFA SEZGİN TANRIKULU (İstanbul) – Ali Haydar Hakverdi, Sevda Erdan Kılıç.

BAŞKAN MİHRİMAH BELMA SATIR – Halkların Demokratik Partisinden...

FATMA KURTULAN (Mersin) – Dilekçe Komisyonundan Hüda Kaya, İstanbul.

BAŞKAN MİHRİMAH BELMA SATIR – Teşekkür ederim.

İYİ PARTİ’den arkadaşımız var mı?

ALİ HAYDAR HAKVERDİ (Ankara) – Ümit Beyaz vardı, gitti galiba.

BAŞKAN MİHRİMAH BELMA SATIR – Oylayacağız, şekli şartları.

Ümit Beyaz, İstanbul.

Okutuyorum:

Siyasi Partisi	Adı Soyadı	Seçim Çevresi
Adalet ve Kalkınma Partisi	Ahmet Salih Dal	Kilis
Adalet ve Kalkınma Partisi	Arzu Aydın	Bolu
Adalet ve Kalkınma Partisi	Oya Eronat	Diyarbakır
Adalet ve Kalkınma Partisi	Cengiz Demirkaya	Mardin
Adalet ve Kalkınma Partisi	Meliha Akyol	Yalova
Cumhuriyet Halk Partisi	Ali Haydar Hakverdi	Ankara
Cumhuriyet Halk Partisi	Sevda Erdan Kılıç	İzmir
Halkların Demokratik Partisi	Hüda Kaya	İstanbul
Milliyetçi Hareket Partisi	Mehmet Taytak	Afyonkarahisar
İYİ PARTİ	Ümit Beyaz	İstanbul

BAŞKAN MİHRİMAH BELMA SATIR – Önerge üzerine söz almak isteyen var mı? Yok.

Önergeyi kabul edenler... Etmeyenler... Önerge kabul edilmiştir.

Teşekkür ederim.

Yıllık raporu ayrıntılı olarak incelemek, denetçileri dinlemek, Kamu Denetçiliği Kurumu kararlarını ilgili kurum ve kuruluşlarla birlikte değerlendirmek ve gerekli görülen diğer işlemleri yapmak üzere -biraz evvel arkadaşımın okuduğunu usulen yine okumam lazım- Adalet ve Kalkınma Partisinden Ahmet Salih Dal, Arzu Aydın, Oya Eronat, Cengiz Demirkaya, Meliha Akyol; Cumhuriyet Halk Partisinden Ali Haydar Hakverdi, Sevda Erdan Kılıç; Halkların Demokratik Partisinden Hüda Kaya; Milliyetçi Hareket Partisinden Mehmet Taytak; İYİ PARTİ'den Ümit Beyaz Vekillerimiz alt komisyon üyesi oldular.

Alt komisyonun hazırladığı raporu daha sonra görüşmek için toplanmak üzere toplantımızı kapatacağım.

Alt komisyonun en kısa sürede toplanıp başkanı ve üyelerini seçmesini ve çalışmalara devam etmesini istiyorum.

Toplantımıza katılan bütün vekillerimize, Sayın Başdenetçimize ve denetçi arkadaşlarıma teşekkür ediyorum.

Hepinize saygılar sunuyorum.

Kapanma saati: 13.06